

Powstanie pomnik upamiętniający ofiary nalotu na pociąg ewakuacyjny w Kole 2 IX 1939 r.

Szukając nazwisk ofiar niemieckiego nalotu na pociąg ewakuacyjny z Krotoszyna, zgromadziliśmy już dane ponad stu osób i proponujemy do weryfikacji pierwszą, wstępną listę tych którzy zginęli w Kole 2 IX 1939 r.

W 1939 r. w związku możliwością wojny z III Rzeszą przewidywano sformowanie pociągów ewakuacyjnych dla rodzin wojskowych, policjantów, urzędników, kolejarzy, pocztowców, które miały dotrzeć na przewidywane zaplecze frontu. Z Krotoszyna pociąg odjechał 1 września w godzinach popołudniowych, jego trasa prowadziła przez Koźmin, Jarocin, Konin. 2 września ok. godziny 15.00 podczas postoju w pobliżu dworca kolejowego w Kole został najpierw zbombardowany przez samoloty niemieckie, a następnie pasażerowie pociągu zostali ostrzelani przez lotników z broni pokładowej. Z tego transportu zginęło co najmniej sto kilkadziesiąt osób oraz dalszych kilkadziesiąt, które zmarły z powodu ran w szpitalu w Kole. Dalsza trasa pociągu wiodła przez Warszawę do miejscowości Narol pod Lwowem. Poszukiwanie ofiar nalotu jest związane z planowaną budową pomnika na cmentarzu parafialnym w Kole na zbiorowej mogile (3 X br. wybrano już projekt tego pomnika w konkursie zorganizowanym przez władze Koła). Ważnym elementem pomnika będą tablice z nazwiskami ofiar. Stąd podjęta akcja ustalania i weryfikacji nazwisk.

Najważniejszym dla nas źródłem danych jest wyciąg z księgi aktów zgonu z USC w Kole sporządzony 29 kwietnia 1959 r., znajdujący się w zbiorach Muzeum Regionalnego im. H. Ławniczaka w Krotoszynie. Z dokumentu wynika, że 3 września 1939 r. w kancelarii parafii św. Krzyża w Kole zjawił się st. przod. policji Antoni Gąsiorkiewicz i oświadczył, że pochowano tego dnia w zbiorowej mogile zwłoki 100 ofiar, które zginęły w czasie bombardowania przez samoloty niemieckie stacji kolejowej w Kole (A. Gąsiorkiewicz w piśmie z 18 listopada 1959 r. podaje liczbę ofiar 111).

1. Antczak Marcjanna	22. Statkiewicz Wojciech
2. Bardzik Jan	23. Szcześniak Henryk
3. Bąkowska Zofia z d. Voelkel	24. Szkudlarek Wacław
4. Berski Antoni	25. Ziemiński Józef
5. Cichowski Stanisław,
ur. 13.8.1935, syn Bolesława	26. Krawczyk Henryka Maria
6. Chudzikowski Adam	27. Helińska Agnieszka
7. Chudzikowski Jan	28. Heliński Jan
8. Czapczyński Wawrzyniec	29. Dera Czesław
9. Dudkowiak Władysław	30. Pospiech Leonard
10. Dziedzic Katarzyna	31. Panek Józef
11. Kierzek Stanisław	32. Paszkiewicz Edward
12. Krańcowa Helena	33. Flejszman Władysław
13. Matecki Marian/Józef	34. Srótowski Władysław
14. Matecki Stanisław	35. Pustowójt Emilian
15. Matecka Gertruda	36. Czajka Jan
16. Marszałek Franciszek	37. Michalak Piotr
	38. Kwieciński Franciszek

17. Mocydlarz Jan	39. Cichy Franciszek
18. Ratajczyk (może Ratajczak) Helena Jadwiga	40. Andrzejewski Andrzej
19. Sielski Jan	41. Kowalczyk Aniela
20. Słonka Agata ur. 22 I 1884	42. Skrzypczak Franciszek
21. Stachowiak Zofia	

Ponadto oddzielnie pochowano zwłoki dziewczynki z rodziny kolejarza oraz 43. Michalczyk Władysławę, żonę st. przod. policji z Krotoszyna.

Ustalono też następujące nazwiska poległych 2 września 1939 r.

44. Drygas Franciszek	kolejarz Krotoszyn
45. Chytrowski Ignacy	-//-
46. Paszek	-//-
47. Bielawna Władysława	-//-
48. Stoszek Aleksander	-//-
49. Kierzek Stanisław	-//-
50. Kierzek Zygfryd	-//-
51. Borecki	Kobylin poczta
52. Małecki (może Matecki)	Zduny
53. Brzezicka (Brzezicha)	-//-
54 – 56. Markiewiczowa Leokadia i synowie Stanisław i Jerzy	-//- mmmmmmm
57. Bujakiewicz	Krotoszyn
58 - 60. Sobczak, żona i syn	-//-
61. Garczyńska Stefania	-//-
62. Nowak Maria	-//-
63. Sliwińska Maria	-//-
64. Skrzypczak Józef	-//-
65 - 66. Płackowa Stanisława i syn	-//-
67. Politowski Zygmunt	-//-
68. Sobiś Józef	-//-
69. Koronna Franciszka	-//--
70. Frantz Helena	-//-
71. Czorga Władysław	-//-
72. Latuszek Mieczysław – syn	-//-
73. Kałużna Irena – córeczka	-//-
74 - 75. Dziuba Paulina i Waleria - matka i córka	Zduny
76. Wenta Stefania – córka	-//-
77. Wenta – matka	-//-

A. Gąsiorkiewicz we wspomnianym piśmie z 1959 r. wymienia jeszcze pochowanych we wspólnej mogile: 78. Olejnik Antoni, 79. Wyrzykowski Florian, 80. Cieślak Michał.

Dzieje Zdun (z 1994), s. 191, wymieniają: 81. Szkudłapska Maria 25 lat, 82. Szkudłapski Zygmunt 4 lata, 83. Szkudłapski Henryk – niemowlę, 84. Sztefek Franciszek 20 lat, 85. Sztefek Mieczysław 18 lat, 86. Sztefek Bolesław 8 lat, 87. Sztefek Lech 7 lat, 88. Skrzypczak

Maria. *Daniel Szczepaniak w Szkicach Koźmińskich* nr 24 z 1999 r., s. 28, podaje kolejne nazwiska: 89. Bilska Franciszka, 90. Dera Florian, 91. Dera Katarzyna, 92. Dera Józef, 93. Dudkowiak Władysław, 94. Paluszek Józef. Lista osób zmarłych w Szpitalu Powiatowym w Koninie w następstwie ran odniesionych w czasie nalotów lotnictwa niemieckiego wymienia: 95. Nowak Joanna, 40 lat, Krotoszyn, 96. Lisiecka Wanda, 18 lat, Krotoszyn, 97. Paterczyk Stefan, 51 lat, dróżnik kolejowy, Salnia – Krotoszyn, 98. Nowak Józef, 39 lat, Krotoszyn, 99. Krysztofiak Wincenty, lat 54, post. policji, Sulmierzyce. Na zbiorowej mogile jest tabliczka: 100. Kałmucki Alojzy, ur. 12.06.1927 z Kuklinowa. Zenon Świderski z Kobylina uzupełnił o nazwiska: 101. Stachowiak Marcin, 102. Wechman Józef; Urszula Nowak: 103. Koronna Anna; Piotr Mikołajczyk: 104. Mikołajczyk Kazimierz; Krystyna Wiśniewska z d. Rapior: 105. Rapior Janina, 106. Rapior Edmund, 107. Kierzek Beniamin. Brakuje jeszcze nazwisk 25, może 50 osób.

Dziękujemy za informacje od rodzin osób, które zginęły lub osób, które przeżyły nalot lotnictwa niemieckiego na pociąg ewakuacyjny z Krotoszyna. Pozwoliły uzupełnić listę ofiar o osoby dotychczas nieznane, ustalić poprawną pisownię nazwisk, uzupełnić ich imiona, czy potwierdzić nazwiska już znane z innych źródeł. Odpowiedziały na nasz apel o uzupełnienie danych, przekazały fotografie, przekazały relacje własne czy rodziny: Krystyna Kędzierska-Jasińska, Maria Jędrzejczak, Aleksander Łopaczyk, Zbigniewa Zelba – Tymofijczyk, Leokadia Fleischer z d. Brzezicha, Jolanta Marchlewska, Wiesław Skotarek, Krystyna Wiśniewska z d. Rapior, które jako dzieci jechały tym pociągiem. Ponadto informacje przekazali: Marian Skotarek, Czesław Bielawny, Bożena Leydy, Romuald Kubik, Jolanta Podziemska, Walerian Piotrowski, Bogdan Chytrowski, Jan Grzywaczewski, Barbara Nadstawska, Maria Pawlicka z d. Mocydlarz, Wiesława Zalewska, Patryk Bardzik, Elżbieta i Lech Garczyńscy, Monika Menzfeld – Czubak, Piotr Mikołajczyk, Urszula Nowak, Alicja Banaszek, Michał Ciesielski, Edmund Kałmucki, Zdzisław Dudek, Monika i Zenon Voelkelowie, Andrzej Skrzypczak, Zenon Świderski, Janina Lepiarz z d. Markiewicz. Prosimy o dalszą pomoc uzupełnianiu listy ofiar, w odtwarzaniu dziejów tego transportu, dalszych losów rodzin ewakuujących się tym pociągiem.

Dane kontaktowe zespołu historyków:

Edward Jokiel: tel. 693 996 966, e-mail jokieledward@op.pl;

Antoni Korsak: tel. 514 312 848, e-mail akorsak@poczta.fm;

Michał Pietrowski: tel. 694 621 289, e-mail pieda1@wp.pl